

*Е. О. ЄРШОВА, Б. В. НИКИФОРУК,
Т. В. РОЗУМ*

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК ХРОМАТОГРАФІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Редколегія журналу започаткувала публікацію найбільш поширених у науково-практичній роботі термінів та визначень (українською та російською мовами), що використовуються у хроматографії, аналітичній хімії і супутніх науках. Терміни ґрунтуються на даних чинної в Україні нормативної документації.

Наведені терміни рекомендуємо використовувати при підготовці публікацій для нашого журналу.

А	
1. Абсорбат Absorbate Речовина, поглинута в об'ємі абсорбента	ru Абсорбат Вещество, поглощенное в объеме абсорбента
2. Абсорбент Absorbent Речовина, в об'ємі якої відбувається абсорбція	ru Абсорбент Вещество, в объеме которого происходит абсорбция
3. Абсорбція Absorption Сорбція, при якій поглинання речовин із газової суміші або розчину відбувається в об'ємі твердого або рідкого поглинача	ru Абсорбция Сорбция, при которой поглощение веществ из газовой смеси или раствора происходит в объеме твердого или жидкого поглотителя
4. Адсорбат Adsorbate Речовина, сконцентрована на поверхні адсорбента	ru Адсорбат Вещество, сконцентрированное на поверхности адсорбента

5. Адсорбент Adsorbent Речовина, на поверхні якої відбувається адсорбція	ru Адсорбент Вещество, на поверхности которого происходит адсорбция
6. Адсорбент модифікований Modified adsorbent Адсорбент з фізично, фізико-хімічно або хімічно фіксованою на його поверхні твердою або рідкою добавкою (модифікатором), сорбційні властивості якого визначаються поєднанням фізико-хімічних характеристик вихідного адсорбента і модифікатора	ru Адсорбент модифицированный Адсорбент с физически, физико-химически или химически фиксированной на его поверхности твердой или жидкой добавкой (модификатором), сорбционные свойства которого определяются сочетанием физико-химических характеристик исходного адсорбента и модификатора
7. Адсорбція Adsorption Різновид сорбції, за якого поглинання речовин із газу чи розчину відбувається на поверхні твердого тіла або рідини	ru Адсорбция Вид сорбции, при котором поглощение вещества из газа или раствора происходит на поверхности твердого тела или жидкости
8. Аналізатор мас-спектрометра Mass spectrometer analyzer Частина мас-спектрометра, що призначена для розділення та фокусування пучків іонів або пакетів іонів за значеннями відношення маси іонів до їх зарядів	ru Анализатор масс-спектрометра Часть масс-спектрометра, предназначенная для разделения и фокусировки пучков или пакетов ионов по значениям отношения массы ионов к их зарядам
9. Асиметрія (хроматографічного) піка Peak tailing Відношення виміряних по осі часу відстаней між перпендикуляром, опущеним на вісь часу з точки максимуму піка, і точками на низхідній і висхідній частинах піка, які відповідають заданому рівню вихідного сигналу системи детектування	ru Асимметрия (хромаграфического) пика Отношение измеренных по оси времени расстояний между перпендикуляром, опущенным на ось времени из точки максимума пика, и точками на нисходящей и восходящей ветвях пика, соответствующими заданному уровню выходного сигнала системы детектирования

В	
10. Видільний спектральний інтервал Властивість спектрального приладу, що характеризує ширину видільного інтервалу довжин хвиль	гн Выделяемый спектральный интервал Свойство спектрального прибора, характеризующее ширину выделяемого интервала длин волн
11. Випарник Evaporator Вузол газового хроматографа, призначений для переведення введеної в нього проби або дози речовини в пароподібний стан	гн Испаритель Узел газового хроматографа, предназначенный для перевода введенной в него пробы или дозы вещества в парообразное состояние
12. Висота, еквівалентна ефективній теоретичній тарілці Height equivalent to an effective plate Розрахункова величина, що характеризує довжину ділянки колонки, яка відповідає одній ефективній теоретичній тарілці	гн Высота, эквивалентная эффективной теоретической тарелке Расчетная величина, характеризующая длину участка колонки, соответствующую одной эффективной теоретической тарелке
13. Висота, еквівалентна теоретичній тарілці Height equivalent to a theoretical plate Розрахункова величина, що характеризує довжину ділянки колонки, яка відповідає одній теоретичній тарілці	гн Высота, эквивалентная теоретической тарелке Расчетная величина, характеризующая длину участка колонки, соответствующую одной теоретической тарелке
14. Висота (хроматографічного) піка Peak height Різниця між рівнем вихідного сигналу в максимумі хроматографічного піка і рівнем сигналу, що відповідає базовій лінії	гн Высота (хроматографического) пика Разность между уровнем выходного сигнала в максимуме хроматографического пика и уровнем сигнала, соответствующим базовой линии

15. Відстань газохроматографічного утримування Довжина відрізка діаграмної стрічки, що відповідає часу газохроматографічного утримування	ru Расстояние газохроматографического удерживания Длина отрезка диаграммной ленты, соответствующая времени газохроматографического удерживания
Г	
16. Газ допоміжний Auxiliary gas Газ (окрім газу-носія), який безперервно або періодично подається в хроматограф для забезпечення функціонування різних його вузлів та елементів	ru Газ вспомогательный Газ (корме газа-носителя), непрерывно или периодически подаваемый в хроматограф для обеспечения функционирования различных его узлов и элементов
17. Газ-носіє Carrier gas Газ або пара, які безперервно пропускають крізь газохроматографічну колонку з метою внесення в неї проби, введеної у пристрій введення проби, і перенесення проби вздовж колонки	ru Газ-носитель Газообразное или парообразное вещество, движущееся через слой сорбента с целью транспортирования определяемых веществ
Д	
18. Детектор (газохроматографічний) Detector Первинний вимірювальний перетворювач зміни складу газової суміші, що проходить через нього, в зміну вихідного сигналу	ru Детектор газохроматографический Преобразовательный элемент системы газохроматографического детектирования, в котором осуществляется преобразование состава проходящей через него газовой смеси в изменение выходного сигнала

19. Детектор диференційний газохроматографічний Differential detector Газохроматографічний детектор, значення вихідного сигналу якого пропорційне миттєвій кількості детектованої речовини, яка надходить у нього в даний момент	ru Детектор дифференциальный газохроматографический Газохроматографический детектор, значение выходного сигнала которого пропорционально мгновенному количеству детектируемого вещества, поступающего в него в данный момент
20. Детектор газохроматографічний за густиною газу Gas density detector Газохроматографічний детектор, вихідний сигнал якого функціонально пов'язаний з різницею густин чистого газу-носія і його суміші з детектованою речовиною	ru Детектор газохроматографический по плотности газа Газохроматографический детектор, выходной сигнал которого функционально зависит от разности плотностей анализируемого вещества и газа-носителя
21. Детектор газохроматографічний за захопленням електронів Electron capture detector Іонізаційний газохроматографічний детектор, у якому джерелом іонізації є радіоізотопний випромінювач, а вихідний сигнал функціонально пов'язаний з концентрацією молекул, що мають спорідненість до електрона, в суміші детектованої речовини з газом-носієм	ru Детектор газохроматографический электроннозахватный Ионизационный газохроматографический детектор, в котором источником ионизации является радиоизотопный излучатель, а выходной сигнал функционально связан с плотностью электроотрицательных молекул
22. Детектор газохроматографічний за теплопровідністю Thermal conductivity detector Газохроматографічний детектор, вихідний сигнал якого функціонально пов'язаний з різницею провідностей чистого газу-носія і його суміші з детектованою речовиною	ru Детектор газохроматографический по теплопроводности Газохроматографический детектор, выходной сигнал которого функционально зависит от разности теплопроводностей анализируемого вещества и газа-носителя

23. Детектор газохроматографічний інтегральний Integral detector Газохроматографічний детектор, значення вихідного сигналу якого пропорційне сумарній кількості детектованої речовини, яка пройшла крізь нього	ru Детектор газохроматографический интегральный Газохроматографический детектор, значение выходного сигнала которого пропорционально суммарному количеству детектируемого вещества, прошедшего через него
24. Детектор газохроматографічний іонізаційний Ionization detector Газохроматографічний детектор, дія якого ґрунтується на залежності електропровідності іонізованої газової суміші від її складу	ru Детектор газохроматографический ионизационный Газохроматографический детектор, действие которого основано на зависимости электропроводности ионизированной газовой смеси от ее состава
25. Детектор газохроматографічний іонізаційний гелієвий Ionization detector Іонізаційний газохроматографічний детектор, у якому іонізація молекул відбувається внаслідок передавання енергії збудження від атомів гелію, що переходять у метастабільний стан внаслідок зіткнень із бета-частинками від тритієвого радіоактивного джерела	ru Детектор газохроматографический ионизационный гелиевый Ионизационный газохроматографический детектор, в котором ионизация молекул происходит за счет передачи энергии возбуждения от атома гелия, переходящих в метастабильное состояние вследствие соударений с бета-частицами от тритиевого радиоактивного источника
26. Детектор газохроматографічний концентраційний Concentration detector Газохроматографічний детектор, значення вихідного сигналу якого пропорційне миттєвому значенню концентрації детектованої речовини в об'ємі детектора	ru Детектор газохроматографический концентрационный Газохроматографический детектор, значение выходного сигнала которого пропорционально мгновенному значению концентрации определяемого вещества в объеме детектора
27. Детектор газохроматографічний полуменево-іонізаційний Flame ionization detector Газохроматографічний детектор, у якому джерелом іонізації є полум'я	ru Детектор газохроматографический пламенно-ионизационный Газохроматографический детектор, в котором источником ионизации является пламя и измеряется ток насыщения

28. Детектор газохроматографічний полуменево-фотометричний Flame ionization detector Газохроматографічний детектор, вихідний сигнал якого функціонально пов'язаний з інтенсивністю та довжиною хвилі випромінювання речовини в полум'ї	ru Детектор газохроматографический пламенно-фотометрический Газохроматографический детектор, выходной сигнал которого функционально связан с интенсивностью и длиной волны излучения вещества в пламени
29. Детектор газохроматографічний потоковий Mass flow detector Газохроматографічний детектор, значення вихідного сигналу якого пропорційне миттєвому значенню масової швидкості детектованої речовини, яка надходить у нього	ru Детектор газохроматографический потоковый Газохроматографический детектор, значение выходного сигнала которого пропорционально мгновенному значению массовой скорости поступающего в него определяемого вещества
30. Детектор газохроматографічний термоіонний Thermionic detector Полуменево-іонізаційний газохроматографічний детектор з джерелом іонів лужного металу, що безперервно надходять у полум'я	ru Детектор газохроматографический термоионный Пламенно-ионизационный газохроматографический детектор с источником ионов щелочного металла, поступающих в пламя
31. Джерело іонів мас-спектрометра Mass spectrometer ion source Частина мас-спектрометра, що призначена для утворення іонів речовини, що досліджується, та формування пучка іонів	ru Источник ионов масс-спектрометра Часть масс-спектрометра, предназначенная для образования ионов исследуемого вещества и формирования пучка ионов
32. Дискримінація іонів Ion discrimination Ефект залежності відношення кількості іонів, що реєструються, до кількості іонів, що утворились у джерелі іонів, від масового числа та (або) початкових енергій іонів	ru Дискриминация ионов Эффект зависимости отношения количества регистрируемых ионов к количеству ионов, образовавшихся в источнике ионов, от массового числа и (или) начальных энергий ионов

33. Дисперсія мас-спектрометра Mass spectrometer dispersion Величина, що характеризує здатність мас-спектрометра розділяти іонні пучки за відношенням маси іона до його заряду	ru Дисперсия масс-спектрометра Величина, характеризующая способность масс-спектрометра разделять ионные пучки по отношению массы иона к его заряду
34. Діапазон лінійності газохроматографічного детектора Linear dynamic range Діапазон значень концентрації або масової швидкості детектованої речовини, в межах якого зберігається лінійна залежність сигналу детектора від концентрації (масової швидкості) речовини	ru Диапазон линейности газохроматографического детектора Область значений концентрации или массовой скорости детектируемого вещества, в которой соблюдается линейная зависимость сигнала детектора от концентрации (массовой скорости) вещества
35. Діапазон масових чисел мас-спектрометра Mass number range Область значень масових чисел, що обмежена найменшим та найбільшим значеннями масових чисел однозарядних іонів, які можуть бути зареєстровані цим мас-спектрометром	ru Диапазон массовых чисел масс-спектрометра Область значений массовых чисел, ограниченная наименьшим и наибольшим значениями массовых чисел однозарядных ионов, которые могут быть зарегистрированы данным масс-спектрометром
36. Довжина газохроматографічної колонки Column length Довжина частини газохроматографічної колонки, що містить сорбент	ru Длина газохроматографической колонки Протяженность части газохроматографической колонки, содержащей сорбент
37. Доза Dose Кількість розділюваної суміші, яка вводиться в препаративну газохроматографічну колонку на один цикл розділення	ru Доза Количество разделяемой смеси, вводимой в препаративную газохроматографическую колонку на один цикл разделения

38. Дозатор проби Sample doser Пристрій для відбирання певної кількості розділюваної суміші і перенесення її в пристрій введення проби	гп Дозатор пробы Приспособление для отбора определенного количества разделяемой смеси и переноса его в устройство ввода пробы
39. Дрейф базової лінії (хроматограми) Baseline drift Явище монотонного зміщення базової лінії хроматограми, зумовленого зміною рівня фонових сигналів під впливом нестабільності робочих параметрів якогось елемента чи вузла газового хроматографа	гп Дрейф базовой линии (хроматограммы) Явление монотонного смещения базовой линии хроматограммы, вызванного изменением уровня фонового сигнала под влиянием нестабильности рабочих параметров какого-либо элемента или узла газового хроматографа